

Sygn. akt VIII U 318/19

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	Sędzia (del) Magdalena Kimel
Protokolant	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2020 r. w Gliwicach

sprawy Teatru Miejskiego w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale: A. S. (1), J. J., D. K., L. N. (1), S. M., M. S.,

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania Teatru Miejskiego w G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 27 grudnia 2018 r **nr** (...)

27 grudnia 2018 r **nr** (...)

10 stycznia 2019 r **nr** (...)

27 grudnia 2018 r **nr** (...)

27 grudnia 2018 r **nr** (...)

27 grudnia 2018 r **nr** (...)

1. oddała odwołania,

2. zasądza od Teatru Miejskiego w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 1.080 zł (jeden tysiąc osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia (del) Magdalena Kimel

Sygn. akt VIII U 318/19

UZASADNIENIE

Decyzjami z 27 grudnia 2018r. i 10 stycznia 2019r., organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że zainteresowani A. S. (1), J. J., D. K., L. N. (1), S. M., M. S. jako zleceniobiorcy u płatnika składek Teatr Miejski w G. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w tych decyzjach.

Organ rentowy ustalił także podstawy wymiaru składek dla poszczególnych zainteresowanych na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że płatnik składek zawarł z zainteresowanymi umowy nazwane umowa o dzieło, umowa z wykonawcą. W momencie zawierania umów ich przedmiot nie był sprecyzowany – zleceniobiorcy mogli domyślać się jedynie w jakich spektaklach/występach będą brać udział na podstawie repertuaru z poprzedniego sezonu artystycznego. Nie wiedzieli gdzie, kiedy, w jakich ilościach będą odbywały się próby i spektakle. Wykonywanie przedmiotu umowy odbywało się ściśle pod nadzorem realizatora. Zleceniobiorcy nie ponosili odpowiedzialności wobec osób trzecich za wykonaną pracę – odpowiedzialność ponosił płatnik. W takiej sytuacji organ rentowy uznał, że rzeczywistym zadaniem przyjmującego zamówienie było staranne wykonywanie określonych czynności, a nie osiągnięcie zindywidualizowanego rezultatu, a więc sporne umowy miały charakter umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu.

W odwołaniach od decyzji Teatr Miejski w G. domagał się ich zmiany przez ustalenie, że zainteresowani nie podlegali obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartych z płatnikiem umów. Odwołujący wniósł również o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że przedmiot spornych umów polegał na artystycznym odgrywaniu partii instrumentalnych – okoliczność takiego pojmowania zakresu umownego można odczytać z całokształtu treści umów. Zatem ich przedmiot był określony na tyle precyzyjnie, że wiadomym było stronom o wykonanie i powstanie jakiegoś dzieła chodzi. Umowy w swej treści odwoływały się do repertuaru płatnika i planów pracy. Jest to zwyczajowo przyjęty w realiach branży artystycznej sposób definiowania zakresu programowego danej instytucji. Strony zawierając umowę doskonale wiedziały w chwili zawierania umowy jakie utwory będą wykonywać. Odwołujący wskazał także, że wykonanie utworu muzycznego zawsze sprowadza się będzie do osiągnięcia określonego rezultatu w postaci wykonania utworu muzycznego, co następuje z chwilą jego odegrania. Ustalone artystyczne wykonanie utworu, nawet powtarzane wielokrotnie, za każdym razem stanowić będzie odrębne dzieło, bowiem nie ma identycznych wykonań utworów muzycznych. Nie jest uzasadnione przyjęcie, że stworzenie utworu artystycznego w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych może być tylko przedmiotem umowy dzieła. Nie jest prawdą, że wykonanie przedmiotu umowy odbywało się ściśle pod nadzorem realizatora, zwłaszcza podporządkowanie dyrygentowi nie wyklucza artystycznego wykonania. Brak odpowiedzialności zainteresowanych wobec osób trzecich za wykonanie przedmiotu umowy nie ma znaczenia, bo zainteresowani ponosili odpowiedzialność wobec płatnika za należyte wykonanie zobowiązania umownego.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach. Jednocześnie organ rentowy wniósł o zasądzenie od odwołującego na rzecz tego organu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zainteresowani A. S. (1), D. K., L. N. (1), S. M., M. S., nie opowiedzieli się po żadnej ze stron, z kolei zainteresowany J. J. poparł stanowisku organu rentowego.

Sąd połączył sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Poprzednikiem Teatru Miejskiego w G. w latach 2011-2015 był (...) Teatr Muzyczny. Dyrektorem tego Teatru w tym czasie był P. G.. Od 1 września 2015r. dyrektorem Teatru został G. K..

Teatr Muzyczny w G. borykał się z problemami finansowymi i artystycznymi. Kiedy powstał (...) Teatr Muzyczny, to podjęto decyzję o jego zreformowaniu. Ze względu na konieczność cięcia kosztów były zawierane z artystami muzykami umowy nazwane umową o dzieło, umową z wykonawcą. Zawierając ten rodzaj umowy chciano też mieć możliwość wystawiania różnego repertuaru i korzystania z wielu artystów. Na umowę o pracę byli zatrudnieni tylko członkowie baletu, tancerze, chórzyci. Repertuar Teatru był bardzo szeroki, była to muzyka klasyczna, musicale, przedstawienia dramatyczne i taneczne. Były grane utwory, które są powszechnie znane, ale też zamawiane przez Teatr i wówczas była tzw. prapremiera.

Wiosną poprzedzającą kolejny sezon były prowadzone rozmowy z muzykami odnośnie zawarcia umów. W czasie rozmów Dyrektor przedstawiał ogólnie plany na kolejny sezon i proponował zawarcie umowy. Potem były zawierane umowy nazwane umowa o dzieło, a także umowy z wykonawcą na cały sezon teatralny, to jest generalnie od września do czerwca następnego roku. Umowy przygotowywane były przez W. Z. zatrudnioną w Teatrze na stanowisku koordynatora pracy artystycznej. Umowy zawierane z muzykami miały podobną treść. Na podstawie umowy o dzieło czy umowy z wykonawcą muzyki wykonywali takie same czynności.

Dopiero po zawarciu umów muzycy dowiadywali się konkretnie kiedy i co będzie grane, przy czym przy zawieraniu umów mogli podejrzewać co będą grać, bo istniała pewna cykliczność przedstawień. W rzeczywistości spektakle nie zawsze pokrywały się z przedstawionymi planami. O planowanych spektaklach generalnie informowano z miesięcznym wyprzedzeniem. Jedynie informacje o premierach były podawane wcześniej.

Muzyk jeżeli miał wziąć udział w próbach to był o tym powiadamiany, otrzymywał od teatru nuty i we własnym zakresie miał przygotować swoją partię. Następnie muzycy spotykali się na próbie w orkiestrze. Dyrygent był osobą, która nadzorowała pracę orkiestry. Prowadził próby i przedstawienia, wymagał od muzyków, aby wykonywali partie instrumentalne w sposób staranny, trzymali się zapisu nutowego. Wskazywał miejsca, w których mają grać, czasami usuwał pewne fragmenty muzyki, określał dynamikę, czyli głośność oraz tempo, mówił w jakim kierunku interpretacyjnym należy iść. Jedynym z dyrygentów był W. R., który współpracował z Teatrem w latach 2010 - 2015. Zainteresowani ściśle musieli trzymać się tego czego oczekuje dyrygent, dlatego że inaczej zaburzyłoby to całe przedsięwzięcie. Zwłaszcza, że nad dyrygentem był jeszcze reżyser, aktorzy, chór i balet. W ramach prób odbywała się też próba sceniczna, gdzie oprócz muzyków także próbę mieli artyści na scenie i chodziło o to, żeby zgrać i połączyć wszystkie elementy.

Zdarzało się, że muzyk nie mógł wziąć udziału w występach i wtedy wyznaczał swojego zastępcę. Mogła to być także osoba spoza Teatru.

Z zainteresowaną A. S. (1) zostały zawarte następujące umowy:

- Umowa nazwana o dzieło zawarta w dniu 17 września 2013r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 25 września 2013r. data zakończenia: 31 października 2013r.; przedmiot umowy: granie w spektaklach oraz uczestnictwo w próbach w siedzibie Teatru lub w objeździe w sezonie teatralnym 2013/2014 wg tygodniowych planów pracy (książki obsad) w charakterze muzyka - harfistki.
- Umowa z wykonawcą zawarta w dniu 7 maja 2013r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy 1 listopada 2013r. data zakończenia 30 czerwca 2014r.; przedmiot umowy: artystyczne wykonywanie roli zgodnie z repertuarem ustalonym przez Teatr

- i Koordynatora; samodzielne przygotowanie roli w terminie ustalonym przez Realizatora i Koordynatora tak w całości jak i w ustalonych etapach; uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr
- i Koordynatora oraz do współpracy z innymi wykonawcami w zakresie koniecznym do przygotowania i wykonania roli; udział w spektaklach w siedzibie Teatru lub
- w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora; uczestniczenie w promocji spektaklu w tym: uczestniczenie w sesjach zdjęciowych związanych z promocją spektaklu, uczestniczenie w spotkaniu popremierowym z udziałem zaproszonych gości, uczestniczenie w konferencji prasowej.
- Umowa nazwana o dzieło zawarta w dniu 19 maja 2014r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 1 lipca 2014r. data zakończenia: 5 lipca 2014r.; przedmiot umowy: granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu lipcu 2014r.
w charakterze muzyka - harfistki.
 - Umowa nazwana o dzieło zawarta w dniu 12 września 2014r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 23 września 2014r. data zakończenia: 30 września 2014r.; przedmiot umowy: granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu wrześniu 2014r. w charakterze muzyka - harfistki.
 - Umowa z wykonawcą z aneksem zawarta w dniu 23 czerwca 2014r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 1 października 2014r. data zakończenia - zgodnie z aneksem do umowy: 30 czerwca 2015r.; przedmiot umowy: artystyczne wykonywanie roli zgodnie z repertuarem ustalonym przez Teatr i Koordynatora; samodzielne przygotowanie roli w terminie ustalonym przez Realizatora i Koordynatora tak w całości jak i w ustalonych etapach; uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora oraz do współpracy z innymi wykonawcami w zakresie koniecznym do przygotowania i wykonania roli; udział w spektaklach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora; uczestniczenie w promocji spektaklu w tym: uczestniczenie w sesjach zdjęciowych związanych z promocją spektaklu, uczestniczenie w spotkaniu popremierowym z udziałem zaproszonych gości, uczestniczenie w konferencji prasowej.
 - Umowa nazwana o dzieło zawarta w dniu 23 września 2015r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 1 października 2015r. data zakończenia: 31 października 2015r.;
 - przedmiot umowy: granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu październiku 2015r. w charakterze muzyka - harfistki.
 - Umowa z wykonawcą z aneksem zawarta w dniu 15 czerwca 2015r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 1 listopada 2015r. data zakończenia: 30 grudnia 2015r.; przedmiot umowy - zgodnie z wypowiedzeniem umowy: artystyczne wykonywanie roli zgodnie z repertuarem ustalonym przez Teatr i Koordynatora; samodzielne przygotowanie roli w terminie ustalonym przez Realizatora i Koordynatora tak w całości jak i w ustalonych etapach; uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora oraz do współpracy z innymi wykonawcami w zakresie koniecznym do przygotowania i wykonania roli; udział w spektaklach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora; uczestniczenie w promocji spektaklu w tym: uczestniczenie w sesjach zdjęciowych związanych z promocją spektaklu, uczestniczenie w spotkaniu popremierowym z udziałem zaproszonych gości, uczestniczenie w konferencji prasowej.
 - Umowa nazwana o dzieło zawarta w dniu 26 stycznia 2016r. Data rozpoczęcia wykonywania umowy: 31 stycznia 2016r. data zakończenia: 15 lipca 2016r.; przedmiot umowy: granie w spektaklach oraz uczestnictwo w próbach w

siedzibie Teatru lub w objeździe w sezonie teatralnym 2015/2016 wg tygodniowych planów pracy (książki obsad) w charakterze muzyka - harfistki.

Z zainteresowaną M. S. (C.) została zawarta umowa cywilnoprawna w której przewidziano datę rozpoczęcia wykonywania umowy na 12 maja 2016r. i datę zakończenia na 15 lipca 2016r, której przedmiotem było granie w spektaklach oraz uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w objeździe w sezonie teatralnym 2015/2016 wg tygodniowych planów pracy (książki obsad) w charakterze muzyka- kontrabasisty.

Z zainteresowanym J. J. zostały zawarte następujące umowy:

- umowa o dzieło z 27 sierpnia 2013r. na okres od 3 września 2013r. do 31 października 2013r., której przedmiotem było granie w spektaklach oraz uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w objeździe w sezonie teatralnym 2013/2014 wg tygodniowych planów pracy (książki obsad) w charakterze muzyka – perkusisty,
- umowa z wykonawcą z 7 maja 2013r. na okres od 1 listopada 2013r. do 30 czerwca 2014r., której przedmiotem było: artystyczne wykonywanie roli zgodnie z repertuarem ustalonym przez Teatr i Koordynatora; samodzielne przygotowanie roli w terminie ustalonym przez Realizatora i Koordynatora tak w całości jak i w ustalonych etapach; uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora oraz współpraca z innymi wykonawcami w zakresie koniecznym do przygotowania i wykonania roli; udział w spektaklach w siedzibie Teatru lub w miejscu uzgodnionym przez Teatr i Koordynatora; uczestniczenie w sesjach zdjęciowych związanych z promocją spektaklu, uczestniczenie w spotkaniu popremierowym z udziałem zaproszonych gości, uczestniczenie w konferencji prasowej,
- umowa o dzieło z 19 maja 2014r. na okres od 1 lipca 2014r. do 11 lipca 2014r., której przedmiotem było granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu lipcu 2014r. w charakterze muzyka – perkusisty,
- umowa o dzieło z 18 sierpnia 2014r. na okres od 2 września 2014r. do 30 września 2014r., której przedmiotem było granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu wrześniu 2014r. w charakterze muzyka – perkusisty.

Z zainteresowaną D. K. zostały zawarte umowy cywilnoprawne

w okresach od 3 września 2013r. do 5 lipca 2014r., od 2 września 2014r. do 4 lipca 2015r. i od 16 września 2015r. do 30 czerwca 2016r, których przedmiotem było artystyczne wykonanie roli – gra na klawirze.

Z zainteresowanym L. N. (2) została zawarta umowa cywilnoprawna w okresach od 1 marca 2014r. do 30 czerwca 2014r, której przedmiotem było granie w spektaklach oraz uczestniczenie w próbach w siedzibie Teatru lub w objeździe w sezonie teatralnym 2013/2014 wg tygodniowych planów pracy (książki obsad) w charakterze muzyka- saksofonisty.

Z zainteresowanym S. M. zostały zawarte następujące umowy:

- umowa o dzieło z 13 kwietnia 2014r. na okres od 13 kwietnia 2014r. do 13 kwietnia 2014r., której przedmiotem było przygotowanie oprawy muzycznej LXXXVIII (...) Salonu (...) - 13 kwietnia 2014r. w (...) Teatrze Muzycznym,
- umowa o dzieło z 15 września 2014r. na okres od 26 września 2014r. do 27 września 2014r., której przedmiotem było granie w spektaklu w dniu 27 września 2014r. w charakterze muzyka – saksofonisty,
- umowa o dzieło z 29 września 2014r. na okres od 1 października 2014r. do 31 października 2014r., której przedmiotem było granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu wrześniu 2014r. w charakterze muzyka – saksofonisty,

- umowa dzieło z 4 lutego 2015r. na okres od 10 lutego 2015r. do 15 lutego 2015r., której przedmiotem było granie w spektaklach i udział w próbach w miesiącu lutym 2015r. w charakterze muzyka – saksofonisty.

W umowach nazwanych umowa o dzieło wynagrodzenie zainteresowanych określono w ten sposób, że wskazano konkretne stałe stawki za spektakl i odrębnie za próby.

W umowach z wykonawcą wynagrodzenie określono w ten sposób, że wskazano kwotę płatną w ratach miesięcznych, która mogła ulec obniżeniu o podany procent w przypadku m.in. nieobecności na spektaklach, próbach, spóźnień. Odrębnie wskazano kwotę – stawkę podstawową za każdy spektakl.

Zainteresowana D. K. jest muzykiem – gra na klarncie i saksofonie. Z zeznań zainteresowanej wynika, że skład orkiestry był zawsze tak dobierany, aby obecna była minimalna liczba muzyków przewidzianych partyturą. Zainteresowana wskazała, że jak podpisywała umowę to tylko co do początkowych miesięcy wiedziała jaki będzie repertuar, lecz nie wiedziała co będzie przedstawiane w późniejszym czasie. Określały to plany tygodniowe i miesięczne. Również nie było wiadomo jakie będą koncerty, to znaczy jakie będą grane w nich utwory i jakie będą wymagane instrumenty. W miarę pojawiania się tytułów zainteresowana dowiadywała się czy będzie brała udział w koncertach

i spektaklach. Informacje o premierach były natomiast podawane wcześniej, przy rozmowie z dyrektorem przed podpisaniem umowy oraz na ogólnym zebraniu. Zainteresowana nie grała solowych koncertów.

Zainteresowana M. S. również pracowała jako muzyk – grała na gitarze basowej. U strony odwołującej grała ona w zastępstwie R. T.. Miała zawartą umowę na okres zastępstwa. Wynagrodzenie otrzymywała w określonej stawce za udział

w próbach i koncertach.

Zainteresowany J. J. również pracował jako muzyk – grał na instrumentach perkusyjnych. U strony odwołującej grał on jako muzyk perkusista przez

12 – 14 lat. Miał generalnie zawierane umowy na sezon artystyczny. W razie jego nieobecności w trakcie wykonywania koncertu lub spektaklu, musiał sobie we własnym zakresie zorganizować na zastępstwo, osobę która była w stanie zagrać jego partię.

Zainteresowany S. M. również pracował jako muzyk – grał na saksofonie. U strony odwołującej grał on trzykrotnie w ramach pojedynczych koncertów lub serii spektakli. Miał zawierane umowy na konkretne spektakle. Nie zdarzyło się aby była konieczność jego zastąpienia.

Zainteresowana A. S. (1) również pracowała jako muzyk – grała na harfie. Z jej zeznań wynika, że w razie planowanej nieobecności musiała sobie załatwić zastępstwo. Za czas nieobecności jej wynagrodzenie nie ulegało obniżeniu i z niego opłacała we własnym zakresie swojego zastępcę. Zainteresowana wskazała, że jak podpisywała umowę to tylko co do początkowych tygodni wiedziała jaki będzie repertuar, lecz nie wiedziała co będzie przedstawiane w późniejszym czasie. Określały to plany tygodniowe i miesięczne. Również nie było wiadomo jakie będą koncerty, to znaczy jakie będą grane w nich utwory i jakie będą wymagane instrumenty. W miarę pojawiania się tytułów zainteresowana dowiadywała się czy będzie brała udział w koncertach i spektaklach.

W okresach objętych zaskarżonymi decyzjami zainteresowani A. S. (2) (od 24 do 27 marca 2014r.), M. S. (w całym spornym okresie), J. J. (od 3 września 2013r. do 31 grudnia 2013r., od 1 marca 2014r. do 11 lipca 2014r., od 2 września 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od 1 marca 2015r. do 4 lipca 2015r.), D. K. (od 1 do 30 listopada 2014r., od 16 września 2015r. do 31 stycznia 2016r. i od

1 marca 2016r. do 30 czerwca 2016r.), L. N. (2) (od 1 kwietnia 2014 r. do 31 marca 2014r.) i S. M. (13 kwietnia 2014r, od 26 września 2014 r. do 27 września 2014 r., od 1 października 2014r do 31 października 2014r, od 10 lutego 2015 r. do 15 lutego 2015r) do nie posiadali innych tytułów do ubezpieczeń społecznych, które rodziłyby obowiązek ubezpieczeń społecznych.

M. S. studia wyższe ukończyła 29 czerwca 2016 roku a 26 lat skończyła 7 grudnia 2015 roku.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego; protokołu rozprawy w sprawie Sądu Okręgowego w Gliwicach VIII U 317/19 z 28 maja 2019r. (k.73-77) w zakresie przesłuchania świadków P. G., J. R., W. Z., i przedstawiciela odwołującej dyrektora G. K., zeznań świadków J. R., K. P. (k.80-81), P. G. (k.123-124); zeznań świadka W. R. przesłuchanego w ramach pomocy prawnej przez Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie (k.167-); przesłuchania zainteresowanych D. K. i M. S. (k.88-90), J. J. (k.124-125); przesłuchania zainteresowanego S. M. słuchanego w drodze pomocy sądowej przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu (k.142-143).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania Teatru Miejskiego w G. nie zasługują na uwzględnienie.

Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. 2020r., poz. 266 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy zlecenia. Ubezpieczeniom podlegają od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Bezspornym jest, że w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach odwołujący Teatr Miejski w G. zawarł z zainteresowanymi A. S. (1), J. J., D. K., L. N. (1), S. M., M. S. umowy nazwane umowa o dzieło, umowa z wykonawcą.

W przedmiotowej sprawie sporne pozostawało ustalenie charakteru prawnego tych umów, a konkretnie, czy umowy te należało uznać za umowy o dzieło, czy też za umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu, jak podnosił organ rentowy. Od tego ustalenia zależał bowiem obowiązek odwołującego Teatru jako płatnika, odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne.

W myśl art. 353¹ k.c., który wyraża zasadę swobody umów, stronom umów przyznaje się możliwość ułożenia stosunku prawnego wedle swego uznania, byleby jego treść i cel pozostawała w granicach zakreślonych przez prawo, naturę (właściwość) stosunku prawnego oraz zasady współzycia społecznego.

Zgodnie z kodeksową definicją umowy o dzieło, zawartą w art. 627 k.c., przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Natomiast w myśl przepisu art. 734 § 1 k.c., stanowiącego definicję zlecenia, przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie, przy czym do pokrewnych do zlecenia umów o świadczenie usług (art. 750 k.c.) stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Przepis powołanego art. 627 k.c. nie definiuje pojęcia „ dzieła ”. W praktyce wykonanie dzieła przybiera postać wytworzenia rzeczy lub dokonania zmian w rzeczy już istniejącej. Takie dzieła są materialnymi rezultatami umowy zawartej pomiędzy stronami, które dają się zweryfikować ze względu na istnienie wad.

W rozpoznawanej sprawie kwestia sporna dotyczyła uznania za dzieło rezultatów niematerialnych, które nie mają swojego odzwierciedlenia w rzeczy. Kwestię tę należy oceniać w odniesieniu do przepisów ustawy z 4 lutego 1994r. o prawie autorskim

i prawach pokrewnych (t.j.: Dz.U. z 2019r., poz. 1231). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w wyroku z 10 lipca 2014r., II UK 454/13 w dziedzinie prawa autorskiego przyjęto podział dzieł – utworów w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy

o prawie autorskim o charakterze niematerialnym: na dzieła niematerialne ucieleśnione

i nieucieleśnione w rzeczy. Jako utwory nieucieleśnione wymienia się recytację, wykonanie koncertu, inscenizację, przygotowanie produkcji artystycznej. Zatem dzieło

w postaci niematerialnej może wyrażać się tylko przez odpowiednie zachowanie wykonawcy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w ww. wyroku w zakresie interpretacji art.1 ust.1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, możliwa jest umowa o dzieło nieobjęta obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, której przedmiotem jest wykonanie koncertu, pod warunkiem jednak, że koncertowi temu można przypisać cechy utworu. Te warunki spełniałoby tylko przygotowanie i wykonanie np. koncertów, spektakli, przedstawień

o charakterze niestandardowym, niepowtarzalnym, wypełniającym kryteria twórczego

i indywidualnego dzieła. Natomiast ochronie prawa autorskiego nie podlegają działania wymagające co prawda pewnych umiejętności i talentu, ale mające charakter odtwórczy. Stanowisko to Sąd Okręgowy w pełni podziela.

Oceniając charakter prawny spornych umów łączących odwołujący Teatr

i zainteresowanych, w ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że były to umowy o świadczenie usług, do których należy stosować przepisy o zleceniu, zgodnie z art. 750 k.c. Bez znaczenia pozostaje przy tym to jak strony nazwały zawarte umowy, gdyż oceniając charakter umowy, należy brać pod uwagę nie tylko postanowienia przyjęte przez strony, lecz także faktyczne warunki jej wykonywania. Nazwa umowy nie może automatycznie przesądzać o jej charakterze.

W rozpoznawanej sprawie odwołujący zawierał z zainteresowanymi umowy nazwane umowa o dzieło, umowa z wykonawcą, przy czym jak wynika

z przeprowadzonego postępowania dowodowego, umowy te generalnie nie różniły się od siebie, zainteresowani – niezależnie od nazwy danej umowy – wykonywali taką samą pracę. Zainteresowani są artystami muzykami i w ramach zawartych spornych umów mieli grać w orkiestrze dla potrzeb wykonywanych w Teatrze spektakli, przedstawień, brać udział w próbach przed tymi wydarzeniami. Zdaniem Sądu, czynności wykonywane przez zainteresowanych podczas przygotowań i przedstawień były czynnościami odtwórczymi

i nie stanowiły samodzielnego dzieła. Nie zmienia takiego przyjęcia fakt, że przy zagranii kilka razy tego samego nawet utworu, za każdym razem sposób jego wykonania mógł się nieznacznie różnić od wykonania tego utworu (jego partii) przez tegoż samego czy też innego muzyka, każdy z zainteresowanych ma bowiem indywidualne zdolności, predyspozycje, które niewątpliwie mają wpływ na wykonywaną przez nich pracę artysty muzyka. Zainteresowani byli jednymi z wielu odtwórców muzyki biorących udział

w przedstawieniach. Nie grali koncertów solowych. Wykonywali utwory na podstawie nut, z którymi wcześniej musieli się zapoznać. Przy graniu muzyki musieli w pełni się podporządkować dyrygentowi i jego poleceniom, określał on dynamikę, tempo danego utworu, czasami wykreślał niektóre partie z partytury, zmierzał do realizacji założonej wcześniej wizji danego spektaklu. Gra zainteresowanych nie przekładała się bezpośrednio na indywidualny charakter przedstawienia, jego wyjątkowość. Czynności przez nich wykonywane były odtwórcze, nie stanowiły samodzielnego dzieła. Nie tworzyły na tyle kreatywnej aranżacji, odmiennej interpretacji, żeby dany utwór mógł funkcjonować w obrocie jako zupełnie nowy utwór niematerialny. Zainteresowani zaś byli jednymi

z wielu artystów, którzy brali udział w danym przedsięwzięciu, a więc ostateczny efekt nie zależał tylko i wyłącznie od ich pracy, ale od pracy wielu osób, przy czym ryzyko całej działalności artystycznej ponosił odwołujący Teatr, a nie poszczególni muzycy, których zadaniem było tylko i wyłącznie prawidłowe wykonanie muzyki.

Umowy z artystami muzykami zawierane były generalnie na cały sezon bądź na zastępstwo innego muzyka - nie chodziło zatem o wykonanie indywidualnego dzieła, lecz o wykonanie czynności powtarzalnych, czyli branie udziału w próbach i koncertach

w czasie całego sezonu. Umowy były spisywane ze wszystkimi muzykami według ustalonego wzoru, mają taką samą konstrukcję. Trudno zatem przyjąć, że chodziło

o wykonanie zindywidualizowanego dzieła, tym bardziej, że umowy te jedynie ogólnie i to czynnościowo określały przedmiot powierzonych prac, co również przemawia za tym, że mają one charakter umów starannego działania. Z zeznań zainteresowanych wynika, że w momencie podpisania umowy sezonowej ogólnie znali repertuar tylko na początkowe miesiące bądź tygodnie i dopiero z czasem w trakcie trwania umowy dowiadawali się co będzie przedstawiane, jakie będą koncerty, jakie utwory i w jakich przedstawieniach, koncertach będą grali. Nadto umowy były generalnie zawierane na kolejne następujące po sobie sezony – taka ciągłość w zawieraniu umów jest charakterystyczna dla umów o świadczenie usług.

Za brakiem podstaw uznania spornych umów za umowy o dzieło przemawia także sposób ukształtowania wynagrodzenia - w stałych kwotach za spektakl, próbę, czy też wypłacanego w systemie miesięcznym. Stawki zatem ustalane były niezależnie od każdorazowego wykonania i walorów wykonania utworu muzycznego.

Również okoliczność, że muzycy mogli przedstawić swoich zastępców do grania w próbach i spektaklach świadczy o tym, że mamy do czynienia z umową o świadczenie usług, gdy dzieło w zasadzie powinno być wykonane osobiście jako zależne od indywidualnych kwalifikacji wykonawcy.

Wreszcie, jak wynika z zeznań P. G. zawieranie umów o dzieło było podyktowane potrzebą cięcia kosztów w działalności odwołującej i okoliczność ta również wskazuje na to, że faktycznie nie chodziło o wykonanie dzieła w rozumieniu art. 627 k.c., lecz o interes ekonomiczny odwołującego.

W takiej sytuacji Sąd uznał, że zainteresowanych i odwołujący Teatr łączyły umowy o świadczenie usług. Zainteresowani zobowiązani byli do starannego wykonania określonych czynności w ramach większej całości, co jest charakterystyczne dla umowy o świadczenie usług. Zatem z tytułu zawartych umów powinni podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym dodatkowo, gdy nie mieli w tym czasie żadnego innego tytułu do ubezpieczeń, który by ich zwalniał z obowiązku ubezpieczeń z tytułu spornych umów.

W konsekwencji Sąd z mocy art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołania dotyczące zainteresowanych. O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 265, ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia. W szczególności Sąd miał na uwadze, że przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie było 6 odrębnych spraw od których wniesiono 6 odrębnych odwołań, które jedynie ze względów ekonomiki procesowej, były rozpoznawane w jednym postępowaniu.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel